

МЕТЕОРОЛОШКА МРЕЖА СТАЦИЈА У СРБИЈИ

И ако би најрадије изашли пред читатеље Просветног Гласника говором о српској метеоролошкој мрежи стација објављујући и прве њене радове; ипак сматрамо за дужност да нам је треба одмах објавити, — држећи да ћемо задовољити много читатеља и самим тиме, што можемо јавити, да је метеоролошка мрежа у Србији основана и осигурана, и друго, држећи, да није некорисно, ако пре почетка рада проговоримо о садашњем устројству њеном, њеним стацијама, као и у опште о раду и смеру целе метеоролошке мреже у Србији.

Господин Министар Просвете усвојио је предлог о оснивању метеоролошких стација, одобрио је правила о њиховом првом устројству и наредио све што је потребно, да би стације могле отпочети што скорије свој посао. И ми смо г. Министру у име наше, а и многих који ову установу давно испрекидаше, веома захвални, јер је поменутим актом, задуживши за навек српску метеорологију, задовољио давно осећане потребе: да упознајемо нашу земљу са климатолошког гледишта, да примењујемо принципе модерне метеорологије и њима се користимо, да не останемо међу последњима у упозињавању своје земље, и да и ми допринесемо својих радова метеоролошких општој науци, а и пашој на по се.

Исто тако пријатно нам је, што је ова нова установа обвезна и заузимљивости г. Начелника Просвете. А не мање заслужују захвалност и поједине општине, које су се одазвале, да ће драговољно потпомоћи метеоролошке стације у својој средини, осигуравши им, на тај начин, стално место на добро самих њих, а и на добро целе земље.

Правила првог устројства метеоролошких стација у Србији, која овде саопштавамо по одобрењу г. Министра, гласе:

Министар просвете и пркв. послова увиђајући важност и корисност од метеоролошких посматрања и испитивања решава:

1. Да се одмах подигне 10 метеоролошких стација у Крагујевцу, Нишу, Зајечару, Ваљеву, Крушевцу, Врању, Пироту, Пожаревцу, Шапцу и Ужицу.

2. Ове стације сматрају се као саставни део астрономске и метеоролошке опсерваторије у Београду и стоје под врховним надзором министарства просвете.

3. Задатак је метеоролошких стација:

а, да редовно, најмање три пута дневно, посматрају све метеоролошке елементе.

б, да чине бар једно једновремено (симултално) посматрање свију метеоролошких елемената, и

с, да прикупљају сва метеоролошка посматрања која буду чињена у њиховом рејону, што ће им се доцније обележити.

Све ове задатке, отпочевши најпре са оним под а. метеоролошке стације вршиће према програму (метеоролоским упутствима) који ће министарство просвете утврдити и штампати.

4. Метеоролошке стације добиће одмах ове инструменте:

1. барометар (Fortin-ове конструкције),

2. термометра (сув и влажан) конструкције Baudin-ове.

1. термометар maxima } конструкције

1, термометар minima } Baudin-ове

1. кипомер (totlisateur)

1. анемометар (конструкције Wild-ове)

1. часовник.

Свака стација снабдеће се поступно и резервним инструментима — барометром и термометрима — горње конструкције, а према важности поједињих стација и потреба, и савршенијим инструментима.

5. Избор места за стације, инсталација инструмената и цела метеоролошка служба вршиће се према програму (метеоролоским упутствима) које ће министарство просвете прописати.

6. Сваком метеоролошком стацијом рукује један наставник физичких наука ондашње гимназије или реалке, који је одговоран за повериене му инструменте и сву поверену му метеоролошку службу.

7. Његове су дужности :

а) да савесно извршује све задатке а, б, с, побројане у тачци 3.

б) да саставља срачунате месечне прегледе о метеоролоским посматрањима своје стације

према упутству које ће министарство просвете прописати;

с. да ове месечне прегледе шаље на даљу употребу астрономској и метеоролошкој опсерваторији у Београду, и то најдаље у току првих петнаест дана по свршеном месецу, и

д. да у свима метеоролошким радовима астрономске и метеоролошке опсерваторије у Београду припомаже радовима у својој стацији и рејону њеном.

Дневници посматрања као и бланкети месечних прегледа биће израђени у државној штампарији и даће се у довољном броју сваком руковођи.

8. Руковођа стације вршиће све побројање послове бесплатно, док питање о сталним стацијама договорно са тамошњим општинама не буде решено, и тада ће му награда бити бесплатни стан у стацији.

9. Астрономској и метеоролошкој опсерваторији у Београду поверава се.

а) извршење организације метеоролошке службе у Краљевини Србији.

б) надзор као и инспекција (бар сваке друге године) метеоролошких стација и

с) унапређење и гранање српске метеоролошке мреже.

Све ове поверене послове опсерваторија ће вршити договорно и по одобрењу министарства просвете.

10. Према задатку опсерваторије, она ће договорно са министарством просвете вршити све метеоролошке послове (као штампање метеоролошких извештаја, билетна времена, климатолошких студија итд.) који спадају у делокруг централних метеоролошких бироа. А за постигнуће свега свога, она ће према развитеју рада, моћи добити потребну новчану потпору од министарства просвете (а по могућству и од министарства народне привреде).

11. Сва званична преписка између опсерваторије и стација бесплатна је.

12. Ова правила за прво уређење метеоролошке службе у Краљевини Србији ступају у живот.

Према овим правилима, одмах се је приступило свему, како би стације отпочеле свој посао. Министарство просвете већ је поручило инструменте, а метеоролошка упутства, као и дневници посматрања, месечне таблице метеоролошких посматрања итд. дати су у др-

жавну штампарију, и раде се. Те тако се надамо, да ће поменути десет стација отпочети свој посао најдаље почетком идуће године.

Пре него што будемо прешли, да у кратко изложимо цео рад, који се намерава предузети у нашој метеоролошкој мрежи стација, држимо да нам је дужност, да при овом првом говору о њој, споменемо оне, који се пре нас за ову метеоролошку установу заузимаше, и радише на њој.

Тако на првом mestu имамо да споменемо г. Јакшића, који је године 1856 основао метеоролошку мрежу од 20 стација, снабдевених потребним метеоролошким инструментима. Ова је метеоролошка мрежа радила неко време, и њене је радове г. Јакшић штамио за појединачне месеце у чланцима „Погодописно сложеније.“ Али, на жалост, ова је прва метеоролошка установа у Србији пропала, и од радова њених нама је само мало познато. Желети је да г. Јакшић буде добар, те да много задужи српску метеорологију обећаним научним летописом, за који не знамо да ли је публикован.

За тим је г. Драгашевић, покретао ову ствар у Српском Ученом Друштву; али од овога покушаја није било никаквих последица за поново оснивање српске метеоролошке мреже.

Године 1879. Априла месеца међународни метеоролошки конгрес држан у Риму, изјавио је следеће: Конгрес налази да је веома важно да се подигну метеоролошке стације у Бугарској, Румунији и Србији, и моли талијанску владу да изрази ову жељу владама ових држава. Али ни од овог корака не беше ништа код нас, а румунска влада одазва се жељама конгреса, и основа метеоролошки институт и стације 1883 године.

За тим је године 1884—1885 покретана ова ствар услед предлога г. Klein-а из Келна, Једна комисија, одређена од стране министарства просвете да изради пројекат метеоролошке мреже стација у Србији, свршила је била свој посао, и поднела пројекат министарству просвете; али и од овога рада не беше тада ништа.

На послетку, нека нам је дозвољено рећи и ово, да смо и ми, чим смо ступили на катедру астрономије и метеорологије у Великој Школи крајем 1884 године, покретали ову

ствар у више прилика на надлежном месту, али не бесмо тако срећни као што се надасмо. Тек године 1887 усвојен је начелно наш предлог о подизању сталне опсерваторије астрономске и метеоролошке, а привремено је основана провизорна опсерваторија, решењем тадашњег министра просвете госп. Кујунџића. Ова привремена опсерваторија отпочела је метеоролошка посматрања 1 Јула 1887 год., и данас их продужује, ма да су потпоре којима она располаже, сувише незнатне. Ово њено стање и диктовало нам је доцније наше предлоге министарства просвете, као и чланак наш „Реч о Астрономији и Метеорологији“ штампан у Просветном Гласнику ове године, у ком смо изложили важност и корист ових установа. И ми се надамо да ће у скоро, све ово наше заузимање наћи потпуне сatisfакције на надлежном месту.

Актом г. министра просвете, који оснива метеоролошке стације у Србији, наша метеорологија ушла је у нову фазу, која, надамо се, донеће корисних резултата, што се с правом од ње очекују. А провизорна опсерваторија добила је тиме сарадника метеоролошких који, прибрајајући метеоролошко градиво посматрањима, учиниће, да се и постигне све за што су основане; и она ће све радове, и стација и своје, према развијту послу и потребама израђивати и редовно саопштавати путем штампе, те на тај начин оправдати поверење, које јој је дато актом г. министра просвете.

Помињући у кратко само неке моменте из историје метеорологије код нас, коју мислимо у првој метеоролошкој годишњици београдске опсерваторије општије изложити, прибавши сав потребан материјал и за који би веома благодарни били, ако нам у томе помогну ранији посленици на метеорологији код нас, ми не можемо а да не споменемо још једну добро познату ствар.

Код нас има посматрача, који се, неки од скора а неки издавна, баве метеоролошким посматрањима. Али ова њихова посматрања још и данас леже неупотребљена. А то је велика штета, јер многа ова посматрања била би драгоцене, кад би, по што се сраде, угледала света. За то би им опсерваторија била веома обvezна, а метеорологија захвална, када би, ова г.г. посматрачи били тако добри, да

јој саопште своје дневнике посматрања, као и то, каквим су инструментима посматрали, и којима. А ово је најлакше учинити, ако се они, који су се бавили, или се и данас баве метеоролошким посматрањима, јаве писмом Београдској Опсерваторији, за рад предходног споразума. И посматрања, која опсерваторија буде добила, на овај начин, она ће срачунати, оценити им научну тежину њихову и публиковати их под именима самих посматрача, те тако их пружити свакоме, коме буду требали.

Према правилима о устројству метеоролошких стација, Београдској Опсерваторији поверена је управа и руковођење наше метеоролошке мреже стација. Примивши на себе поверену дужност, ми сматрамо за потребно, да у кратко изложимо све, што она намерава радити, и шта очекује од својих сарадника, да изложимо кратку организацију рада српске метеоролошке мреже.

Београдска Опсерваторија, на првом месту поред нужних потпора од стране државе, расчuna на савесну радњу руковођа метеоролошких стација, као и осталих метеоролошких посматрача, који јој се буду одазвали. Наша метеоролошка мрежа имаће у први мах сем Београдске Опсерваторије, још десет званичних стација, који број, надамо се биће још идуће године повећан. Али ни ово неће бити довољно за рад извршења целокупнога програма метеоролошких посматрања једне добре организоване метеоролошке мреже. Те због тога ћемо и ми поступити, као што се и у другим земљама ради, апелујући и на сарадњу добровољних посматрача, да би се рад званичних метеоролошких стација попунио свима потребним посматрањима метеоролошким.

Имаде метеоролошких појава (елемената) на пример ваздушни притисак, који су општије природе, и за које није потребна густа мрежа метеоролошких стација; а имаде и такових који у уврелико носе карактер локалан. И ако се ође да упозна наша земља у свима њеним крајевима, потребно је, да се мрежа потпуних стација, испреплета још и таковим које би само неке метеоролошке појаве посматрале. А такве стације нижег реда, већ према реченом, или не потребују великог прибора инструмената, или им никако и не треба. У ове појаве, које носе више карактер лока-

лан, спадају, на пример, киша, која је као што је познато, често пута врло различна у двама близким местима, даље непогоде, које час прејуре преко једног краја, захватајући кад што врло узане појасе, а час прејуре преко другог краја. За ове метеоролошке појаве потребно је што више стација и посматрача. Временом ће наша метеоролошка мрежа потпуних стација бити испреплетана и овим нижим стацијама. Али и тада, а још више данас, и опсерваторија, као и други метеоролошки институти, рачунаће на сарадњу добровољних посматрача, који би се латили или онакових посматрања, што ће бити задатак данашњих стација, или који би посматрали само кишу и температуру ваздуха, или који би посматрали само непогоде, или који би се бавили феноношким посматрањима, о којима ћу овде у кратко рећи.

Када су посматрачима дати на руковање метеоролошки инструменти, (или када их они имају), и друго, када они буду намештени у повољним приликама да би посматрања са њима била тачна, а о овоме ће свему метеоролошка упутства дати довољног обавештења, — од сваког посматрача, чије би радове могла опсерваторија употребити за израду и штампу, захтева се: да добро познаје своје инструменте и пажљиво с њима рукује, да тачно, уредно и савесно посматра, и да о свему води тачан дневник посматрања. Јер само тако добивена посматрања даје податке од вредности, који могу послужити за даљу израду. А опсерваторији би најтеже било, када би она, наишав на неуредна и нетачна по-посматрања, била принуђена искључити их из публикације.

Осем овога још је један важан услов, на који мора сваки посматрач обратити пажњу. Метеоролошка посматрања морају се вршити по једном утврђеном плану, са добро испитаним инструментима и намештеним у повољним кондицијама за определење појаве која се посматра. О свему овоме у упутствима метеоролошким наћи ће се довољног обавештења. И сваки добровољни посматрач, ако жели да учествује и својим радом, треба да усвоји програм посматрања званичних стација, да се увери о тачности и потребним корекцијама својих инструмената, а ако их буде хтео набављати онда да поступи према упут-

ствима метеоролошким, и да сва посматрања врши онако и у онаквим кондицијама како је то обавезно, за званичне метеоролошке стације.

Вршење пак метеоролошких посматрања није ни најмање тешка ствар, нити захтева какве велике претходне спреме. За нека посматрања, на пример за посматрања ваздушног притиска, температуре и влажности ваздуха, тачног посматрања правца ијачине ветра и кише, потребни су инструменти, којима је пажљив посматрач свагда у стању лако да рукује; а за друга посматрања, на пример за посматрања приближна правца ијачине ветра облака, и кретања њиховог, непогода, многих хидрометара и оптичких појава, као и феноношка посматрања, не потребује никаквих инструмената, до само пажљив и извеђбани посматрач. И многи посматрач, који, било да располаже са већим или мањим прибором добрих и испитаних инструмената, било да нема никаквог инструмента, у стању је, да, савесно прибрајући својим посматрањима метеоролошко градиво, задужи много српску Метеорологију. Као што смо рекли, од њих свију захтева се да тачно, уредно и савесно бележе што посматрају; ово се од руковођа стација по званичној дужности њиховој захтева, а од добровољних посматрача, којих у што већем броју потребује наша метеоролошка мрежа, рачуна се на њихову добру вољу, да својим трудом допринесу корисних радова оштој потреби.

Сва посматрања, која опсерваторија буде добијала од својих посматрача, било месечно било годишње, како су која, а која треба да буду вршена по метеоролошким упутствима, по што буду ревидирана и срађена, биће публикована под именом самих посматрача. По-сматрања пак, што опсерваторија, према утврђеном програму рада, захтева од својих посматрача јесу следећа:

прво, редовна метеоролошка посматрања свију метеоролошких елемената и осталих атмосферских појава (хидрометеора и оптичких појава);

друго, редовна посматрања само неких метеоролошких елемената (на пример кише, температуре ваздуха итд.);

трће, специјална посматрања непогода; и

четврто, феноношка посматрања, т. ј. посматрања периодичких појава у животу биља и животиња.

О свима овим посматрањима метеоролошка упутства даће довољног обавештења, за то ћемо ми овде у кратко обележити најпре рад, који имају у задатку званичне стације метеоролошке, па онда оне радове, које могу вршити добровољни посматрачи, и онда када неки од истих радова не припадну званичним стацијама нижег реда.

Према самом устројству наше метеоролошке мреже, првих десет стација биће стације другог реда, и посматраће све метеоролошке елементе и остале атмосферске појаве.

Свака ова стација биће подигнута у пољној кући за стацију, у крају вароши са пространом баштом, како би посматрања температуре ваздуха, кишне и ветра била у што повољнијим приликама за посматрање. Руковођа стације имаће ту бесплатан стан, који ће поједине општине ставити на расположење држави.

Посматрања у овим стацијама вршиће се три пута дневно: у 7 сати из јутра, 2 сата по подне и 9 сати увече. И то, сваког овог часа посматрања, посматраће се: барометар форменог система, намештен у соби према упутствима, термометри сув и влажан, да би имали температуру и влажност ваздуха као и Корре-ов хигрометар од длаке, који ће сви бити намештени под особитим термометерским зајлоном, конструкције г. Renou-a, у башти на отвореном месту, Wild-ов анемометар, за правца и јачину ветра, намештен на узвишеном месту, да би му приступ ваздуха био са свију страна слободан, висина кишне помоћу особног кишомера, који прукупља сву кишницу и на његовој се скали одмах мери, и који ће бити намештен на слободном месту у башти а на утврђеној висини од 1,5 метра. А без инструмента сваког часа посматрања посматраће се: наоблаченост неба, форме облака, правца и брзина кретања облака, хидрометеори и остале оптичке атмосферске појаве којих буде. Сем тога, свако вече, у 9 сати посматраће се највиша и најмања температура ваздуха. И на послетку на посматрања непогода обратиће се парочита пажња у стацијама.

Ова посматрања, пошто их руковође срачују, послаће их у месечним табацима Опсерваторији, и она ће их употребљавати на даљу израду.

Најзад ове метеоролошке стације, сем по-менутих посматрања, посматраће доцније једновремено све метеоролошке елементе за рад потреба телеграфске метеорологије (Wetter-telegraphie), и одмах телеграфске извештаје, према утврђеној меми шифара, слати опсерваторији.

Ово је у кратко први рад наших стација другог реда, који би могли и добровољни посматрачи предузети, изузев посматрања за телеграфску метеорологију, ако буду имали инструментата, и то под условима, о којима ће у упутствима метеоролошким бити говора.

Чим се могадне, овај број стација другог реда повећаће се, како би, бар у сваком окружном месту, поред средњих школа, могли имати по једну стацију другог реда; а у исто време ова мрежа стација другог реда попуњаваће се подизањем стација трећег реда, које ће добити само термометре, за определење температуре ваздуха, и кишомер. Ове ће стације посматрати једанпут дневно температуру ваздуха и количину кишне (или снега) са инструментима, а ветар (правац и јачину), наоблаченост, облаке и кретање њихово и остало атмосферске појаве посматраће без инструментата, као што ће то бити објашњено у метеоролошким упутствима.

Нарочито за ова посматрања, која ће бити у задатку стација трећег реда, опсерваторија апелује на добровољне посматраче, који ће, без великог труда и жртава, моћи много по-пунити рад саме званичне метеоролошке мреже. И ми се надамо да нам неће изостати сарадника међу г.г. професорима, инжињерима лекарима, свештеницима и учитељима.

О важности и користима свију ових посматрања не може да буде више говора: они су свакоме добро познати. И што једино може да се пожели то је: да што пре буде добрих и многобројних посматрача у свима крајевима Србије, како би смер целе наше метеоролошке мреже био што потпуније изведен.

Посматрање непогода, којима ће метеоролошке стације посветити велику пажњу, предмет је од врло велике важности. Сваки по знаје ове величанствене атмосферске појаве, када се небо наоблачи, станове пуштати муње и громити, — појаве, које доносе срећу својом тијом кишом, а несреће када стану сипати град уништавајући све радове и наде

земљорадникове. Данас се много што-шта зна о овим појавама, и наука је у стању да, из оштег стања времена на великим крају, предвиђа развијање њихово, али јој још много остаје, да би их из ближе упознали, те тиме допринела, колико јој је могуће, да се штете њене обезбеде.

Посматрање непогода данас је врло јако распострањено. У Француској, на пр., у сваком је округу по стотина стација у којима се посматрају непогоде; а и у осталим земљама мрежа ових стација веома је разграната. Ми се надамо да ће г: министар просвете усвојити један наш предлог по овој ствари, који смо крајем прошле године поднели, и тиме нам олакшати испитивање непогода у Србији.

За сада, за ову исту ствар ми апелујемо на добровољне посматраче непогода, који ће својим посматрањима, без велика труда и никаквих трошкова, доцрнити: да сазнамо особености наших непогода, као и оне крајеве, који су им највише изложени, а овим дођемо до сигурне основе за рационално обезбеђење од града и да, упознавши их тачније, магднемо једног дана прогнозирати ове појаве,

Посматрања ова веома су проста, и не потребују никаквих инструмената, као што рекосмо. Сваки посматрач, кад год се деси непогода у његовом месту бележи тачно: час почетка, час најаче и час последње громљавине, ону страну са које је непогода дошла и страну када је отишла, правац и јачину кретања облака и ветра, јачину муња и громљавине, јачину и трајање киш, град и величину његових зрна, и најзад штете које је непогода починила. Па онда одмах шаље извештај опсерваторији, која све прикупљене податке срађује и штудује сваку непогоду у свези са оштим кретањима атмосферским, и ове штудије за тим публикује.

Овакова посматрања непогода потребна су опсерваторији у што већем броју из свију крајева Србије; и ми рачунамо на добровољне посматраче међу г.г. телеграфистима, професорима, лекарима, учитељима, свештеницима, пољопривредницима и чиновницима начелства.

О томе, како се ова посматрања врше, као и то, како извештаје треба састављати биће објашњено у метеоролошким упутствима; и Опсерваторија биће веома захвална свакоме који се хтедне примити сарадништва. А чим

г. министар одобри наш предлог, и дозволи бесплатне поштанске карте, наштампане специјално за испуњавање посматрања непогода Опсерваторија ће их разаслати свакоме посматрачу, а он ће их приликом сваке непогоде испунити и послати Опсерваторији преко окружних начелстава.

Приметимо овде, да се о непогодама са градом већ воде белешке у министарству привреде; и ми се надамо, да ће Опсерваторија моћи добити већ прибрани материјал, и употребити га у штудијама непогода, које су ушле у програм наше метеоролошке мреже.

На послетку још је једна врста метеоролошких посматрања, за које не потребује никаквих инструмената, и за која Опсерваторија апелује на добровољну сарадњу г.г. професора, учитеља и пољопривредника. То су фенолошка посматрања. За определење климата, ова су посматрања врло драгоцене: јер развијање биља у току године, као и разне фазе у животу животиња стоје у интимној вези са метеоролошким појавама, и као такве, она нам могу врло корисно послужити, уз остала метеоролошка посматрања, у познавању разних климата наше земље; а осем тога, она, упоређењем са посматраним метеоролошким појавама, могу да послуже и за познавање самог живота њиховог, те тиме могу доцрнити напретку историје живих створова.

И за ова посматрања добровољни посматрачи наћи ће обавештења у метеоролошким упутствима, као што се она практикују у Француској, где су одлично заступљена. Ми ћемо само у кратко рећи, да се фенолошка посматрања састоје: у посматрању доласка, одласка или проласка тица селица, у посматрању када тице седелице почну градити гњизда и т. д. када се неке животиње, што зими преспавају, пробуде или се успавају итд., — даље у посматрању листања, цветања, сазревања и опадања лишћа код неких дуговечних биљака, шибља и дрвећа, и на послетку у посматрању периодичних појава агривултуре као н. пр. сејања, класања, цветања и жетве жита, пупољања, листања, цветања и бербе винове лозе итд.

Сва ова посматрања врло су важна и корисна, и за то се надамо, да ће бити посматрача ових фенолошких појава која не захтевају ништа друго, но да се, при штетњи у поље

прибележе датуми посматраних појава, као што ће бити обајшњено у метеоролошким упутствима, и извештаји пошаљу крајем сваке године Опсерваторији. И за ова посматрања опсерваторија ће спремити наштампане листе које ће посматрачи само попунити из својих бележака.

У овом кратком прегледу изложили смо рад званичне метеоролошке мреже стација, као и онај који опсерваторија ишчекује од добровољних посматрача. Ми се надамо да ће и сама званична метеоролошка мрежа, колико се то може, обухватити све ове послове. За сад пак, да се не би пренаглило, званичне метеоролошке стације имаје за главни задатак редовна посматрања свију метеоролошких елемената, непогода и других атмосферских појава, — а доцније, када метеоролошка мрежа буде јаче разграната, свака стација другог реда добиће свој рејон, у коме ће прибирати сва метеоролошка посматрања према утврђеним програмима, а сем тога ова мрежа стација другог реда попуниће се стацијама нижег реда. А од добровољних посматрача и сада, а и доцније, опсерваторија ишчекује да је помогну у целокупном послу, рачунајући на њихову добру вољу исто онако, као што то чине и други метеоролошки институти, да би се што више могло одмицати у решавању свију задатака, којима се наша метеоролошка мрежа има да бави.

Остали радови, сродни овима, о којима смо говорили, као што су на пр. хидрометарска посматрања, и којима се бави на пр. метереолошки институт у Северној Америци, не могу ући у програм редовног рада Опсерваторије, ма да је корисно, да се у метеоролошким стацијама бави и неким од ових питања (н пр. посматрањем стања воде у рекама поред стације, поплава итд.), као што је то у кратко спомињано у метеоролошким упутствима. Али ова важна и корисна служба да би успешно послужила ономе за рад чега она и постоји разним државама на пр. у Француској, где је врло добро развијена особито за басен Сене — треба да буде предмет особите пажње специјалног хидрометарског завода, како би велика блага наших река, на пр. Мораве, могли на опште добро употребити.

Редовна метеоролошка посматрања у званичним стацијама, као и специјална посматрања непогода и фенолошка, уз сарадњу добровољних посматрача, то је прави програм српске метеоролошке мреже, И Опсерваторија Београдска захтевајући поменуте радове од својих званичних и добровољних посматрача, предузеће израду Климатологије Србије, специјалне штудије непогода, објављивање свакидање ситуационе билетене времена, а доцније и са прогнозима времена, латиће се и других проблема, којима се Метеорологија бави, и све радове своје и својих сарадника публиковаће било посведневно, било месечно, било годишње, према природи радова, и тако ће их пружати на употребу свима нашим раденицима.

То су задатци српске метеоролошке мреже и операторије Београдске, и ми се надамо да ће их Опсерваторија, довољно потпомагана са надлежног места, моћи вршити као и у другим земљама. Развијање наше метеоролошке мреже биће јој једна од првих брига, и у овоме, надамо се, наћи ће одзива свуда где јој буде требало. Данас је наша мрежа стација незнанта; али ми се надамо, да ће она у скоро бројати једно двајестину стација другог реда, и бар два пута толико стација трећег реда, и да ћемо имати специјалне стације непогода у сваком телеграфском бијиру, и поред сваке школе, као и многобројне посматраче фенолошке.

Што се тиче потреба саме опсерваторије, ми смо их већ један пут изложили у раније поменутом чланку и рекли смо шта су њени задаци. И ми се надамо, да ћемо у скоро моћи, у овом истом листу, јавити, да је и са ове стране осигуран успех српске метеоролошке мреже и да је Опсерваторија добила све што њени скромни захтеви траже. А за сада желимо, да Српска метеоролошка мрежа стација отпочне срећно и корисно свој рад, усавршава се и грана, и постане једно више културно оруђе у развитку драге нам домовине.

12. Септ. 1888. г.

Београд.

Милан Недељковић
професор Вел. Школе